

Іван Гавриляк

«Диявол [...] душогубець від самого початку, і правди він не тримався, бо правди нема в ньому. Коли говорить брехню – не зі свого говорить, бо він брехун і батько брехні», – ось такими словами Святе Письмо характеризує першопричину та зачинателя брехні (Йо 8,44). Після того, як диявол збунтувався проти Бога і відпав від Нього, він хоче повести за собою й людину.

Спокусник розуміє, що зробити це буде не так то й легко, адже людина на той момент не знала нічого, крім Правди, якою є сам Господь. Якщо диявол піде відкрито і запропонує їй відверто перекручені факти, то план може провалитися. Однак Святе Письмо не даремно називає змія, вигляд якого прийняв диявол, найхитрішим серед польових звірів (пор. Бут 3,1). Він вирішує зайти здалеку і підбирає «ключ» до людини – брехню, прикриту обгорткою правди, тобто напівправду. «Брехня під власним іменем не може зробити кроку без правди. Де б не відрекомендувала вона себе: «Я брехня», – ніхто не прийняв би її, тому вона йде в тінь правди, тим самим підтверджуючи реальність правди, бо без правди не може зрушити з місця». На перший погляд, все виглядає правдиво, проте якщо придивитися, то знайдеться щось недомовлене. Тобто пропонується щось ніби дуже близьке до правди, але не сама правда.

Другом людини є Господь, Який бажає їй тільки добра, тому диявол для того, щоб схопити жертву у свої тенета, надягає маску друга. Приходить начебто з добрим наміром і починає реалізовувати свій підступний задум. Цей план має декілька етапів. Спочатку він намагається вибити у людини з-під ніг впевненість, постійно ставлячи під сумнів, чи справді Бог велів... Цим спокусник хоче переконати людину, що Господь, можливо, цього не говорив або що вона зрозуміли трішки по-іншому, ніж Він сказав. Наступним кроком є запевнення, що «напевно не помрете» (Бут 3,4), а це цілком суперечить словам Господа. Останнім і вирішальним ударом стає обіцянка стати, як Бог (пор. Бут 3,5). Людина ведеться на цей трюк, після чого розуміє, що це була ілюзія, напівправда або ж перекручена правда. Людина впала під натиском ворога й через те, що ця брехня постає досить таки гарною та привабливою. «Побачила жінка, що дерево було добре для поживи та гарне для очей і приманювало...» (Бут 3,6). Пропозиція стати, як Бог, є

найкращою, але переконання, що це можливо зробити власними силами – найбільша омана. Диявол завжди надає їй красивого вигляду, тому брехня – це завжди дуже приваблива обгортка, за якою міститься щось бридке та потворне.

Відвічний ворог людини не зупиняється після здобуття перемоги над нашими прародичами, але продовжує реалізовувати свій план впродовж всієї історії людства. Прикладом є така ідеологія, як комунізм. Це – спроба зодягнути брехню у якомога кращу обгортку, при чому суть залишається незмінною, оскільки людям пропонувалося стати «богами» на землі без Бога. Сучасною напівправдою чи брехнею є нова тоталітарна ідеологія, яку поступово і підступно впроваджують і в нашій державі – гендерна ідеологія. Під оманливими лозунгами побудови «вільного» суспільства і справжньої «рівності» людей вона пропагує численні форми статевої ідентифікації та поведінки, які зовсім не відповідають природі людини, і таким чином впроваджує небезпечний лад людського співжиття.

Проте від подій світового рівня перейдімо до меншого масштабу, до людини, в житті якої теж має місце напівправа. Брехня є візиткою князя темряви, якою він пропонує користатися і нам. І знову ж таки, як і колись, так і тепер, він не пропонує брехню у «чистому» вигляді, а так звану напівправду. На жаль, людина досить часто спокушається саме на неї навіть не усвідомлюючи, що це гріх. Ми часто робимо це для того, щоб приховати якийсь свій недолік, показати себе кращими, ніж є насправді, уникнути відповідальності і, напевно найчастіше, – щоб досягти бажаного успіху.

Часто замість того, щоб наполегливо працювати, людина шукає коротшого і легшого шляху, який би давав такий самий результат. Подібна ситуація сталася і з Адамом та Євою. За Божим промислом вони мали поступово дозрівати до того, щоб обожествитись, тобто стати богами по благодаті, проте спокусилися на обман зробити це вже і тепер. І всі знаємо про наслідки: «Людина замість того, щоб бути «сином Божим», «братом людей» і «господом творіння», з власного гріховного вибору стала «рабом лукавого», «ворогом людей» і підвладною світові» .

Ми намагаємося якнайкраще приправити розмову, щось додати, щось відняти, одним словом, зробити так, щоб наша брехня виглядала переконливою та правдивою. До того ж досить зручно використовувати напівправду, бо її легко виправдати. «Нічого страшного, якщо я щось не так скажу, я ж не обманюю цілком, ну змінив я два-три слова, той що? Це ж нікому не зашкодить», – так часто заспокоює себе людина. Преп. Іван Ліствичник навчає: «Брехун виправдовується добрими намірами; і що насправді є погібеллю душі, те він вважає за праведну справу» . Однак така брехня має трагічні наслідки. Обравши шлях до успіху через брехню, людина прямує коротшим шляхом, але він пролягає через трясовину. Чим далі вона просувається, тим глибше занурюється в болото обману. Брехня рано чи пізно стане відомою, бо нема нічого таємного, щоб не стало явним. В один прекрасний момент все, що було побудоване на обмані, почне сипатися. І що тоді чекає на брехуна? Зневага, підозри, обмови, глузування, осуд... Викритого неправдомовця виносять на маргінес суспільства, йому не довіряють навіть тоді, коли той говорить правду. Погодьтеся, не дуже радісна перспектива.

Однак справжня трагедія полягає не лише в тому, що внаслідок брехні з'являються проблеми у стосунках з людьми. Людина так руйнує свій зв'язок з Господом, бо Йому осоружні уста брехливі (пор. Прип 12,22). Про наслідки неправди чудово говорить святий Микола Сербський: «З Богом нас розділяє брехня, і тільки брехня. Неправдиві думки, неправдиві слова, неправдиві почуття, неправдиві бажання – ось сукупність

брехні, яка веде нас до небуття, ілюзій і богозречення» . Натомість св. Йоан Золотоустий пропонує нам обрати за орієнтир правду: «Друзі Бога вирізняються стоянням в правді та стриманістю від брехні, а брехуни вбивають себе власним язиком неначе мечем» . Сам Господь хоче застерегти людину від спокуси брехні, тому показує долю, яка чекає неправдомовця. «Всіх лжеців – пай їхній в озері, що горить огнем та сіркою» (Од 21,8). Чому б тоді не жити по правді? Результат, який вона приносить, куди кращий, ніж його можна очікувати від брехні, – подобатися Богові, бо хто чинить правду, той йому вгодний. «Цареві не стільки вгодні порфіра та вінець, як християнину стримання від брехні. За це його поважають і рідні, і друзі, і сусіди, і знайомі. Такого християнина бояться біси, а ангели люблять його...» . А брехня – це лише жалюгідна пастка диявола, якою успіху не досягнеш та кращим не станеш. Нехай користується нею хто хоче, а «в наших лиш серцях, о браття, най не постане вона» .

Іван ГАВРИЛЯК. Брехня або правда? – Вибір за тобою! // СЛОВО № 4 (68) 2016-2017